

Strategisk utvikling av Sjøforsvaret

Sjømilitære Samfund

2022-04-04

www.sms1835.no

Strategisk utvikling av Sjøforsvaret

Maritim Strategigruppe i Sjømilitære Samfund (SMS MARSTRAT) ønsker å bidra til å belyse faktorer av betydning for utvikling av Sjøforsvaret. Utviklingen må skje innen en langsiktig sikkerhetspolitisk ramme, allierte strategier, og Forsvarets og totalforsvarets kapasiteter.

Strategiske utviklingstrekk og rammefaktorer

Etter den kalde krigen har vi gjennomgått sikkerhetspolitiske faser med tillitsbygging og internasjonalt samarbeid, distansering og konfrontasjon og nå, global rivalisering. Nordområdene fremstår som en strategisk region med flere strategiske avhengigheter enn før og større risiko for at konflikter smitter til våre områder. Russlands invasjon av Ukraina har også hevet den generelle faren for krig.

Den globale rivaliseringen har gjort at våre allierte har vendt tilbake til oppdemming mot russisk (og kinesisk) innflytelse på alle samfunnsområder. For allierte og for vårt Forsvar, og særlig sjømilitært, krever dette styrket situasjonsforståelse og tilstedeværelse rundt motpartens kjerneområder. Hensikten med strategiene er å sørge for at Norge og allierte kan fortsette å benytte globale fellesområder i krise og konflikt. Det er i norsk interesse å ivareta allierte funksjoner i nord med egne ressurser. Dette vil både bidra til stabilisering og frata Russland muligheten til å bilateralisere sikkerhetspolitiske spørsmål. Det er viktig at ikke Norge blir marginalisert ved å mangle evne til robust tilstedeværelse.

Nasjonal krise- og konflikthåndtering er en nasjonal oppgave opp til et nivå der vi planlegger med støtte fra allierte. Mottak, klargjøring, fremføring og integrering av allierte styrker er en sentral nasjonal oppgave, derfor er det også her en arbeidsdeling med allierte. Den sikkerhetspolitiske utviklingen viser at både hybrid krigføring, kupplignende angrep og større konvensjonelle angrep/overfall er realistiske alternativer for en aggresjon. Dette har ført til at

Strategi og operasjonskonsept

Daglig og ved bilaterale kriser:

1. Nasjonal forvaltning, suverenitetshevdelse, tilstedeværelse og situasjonsforståelse
2. Synkronisering av effekter og oppdemming i alle faser fra fred til konflikt
3. Evne til nasjonal krisehåndtering og evt eskalering

Ved krise og konflikt:

1. Forsterkning med høy Strategisk mobilitet; strike, SOF, Cyber, Airforces og Marines
2. Ved krise og konflikt: Mottak, sikring, redeploiering og integrering
3. NATO Strategisk og fellesoperativ kommando og kontroll med nasjonale og multinasjonale kommandoer på taktiske nivå

allierte har satset på å øke reaksjonsevnen, ved å bedre situasjonsforståelsen, øke tempoet i

beslutningsprosessene og styrke beredskapen. Mot kupplignende angrep er styrker som er til stede og klare, eller styrker som har høy strategisk mobilitet, relevante. Derfor har allierte og NATO radikalt endret forsterknings-konseptene.

For å bidra til sikkerhetspolitisk stabilitet og forutsigbarhet er det viktig at de allierte er samordnet og samkjørt. Allierte styrker som samvirker med nasjonale aktiviteter innenfor rammen av den etablerte basepolitikken, vil redusere risikoen for at en motpart tar seg til rette, redusere risikoen for strategiske overraskelser og øke sannsynligheten for tidlig alliert støtte.

NATOs konsepter og struktur har endret seg vesentlig de seneste årene. Da NATO hadde 14 medlemsland, hadde alliansen en kommandostruktur på 25.000 mennesker. I dag, med 30 medlemsland er tallet redusert til ca. 11.000. Strykene er også så spesialiserte at NATO i mindre grad har evne til å lede direkte. Dette har ført til samordning og ledelse på et høyere nivå i NATO. Fordelen ved at færre styrker kommandomessig overføres, er at NATO kan synkronisere aktivitet fra fred til konflikt og at allierte kan bidra til NATO med alle kapasiteter, også hovedkvarter. I tilfelle av en større og langvarig konflikt vil allierte om nødvendig iverksette sine planlagte operasjoner i Nord-Atlanteren for å føre frem større forsterkninger og etterforsyninger.

Betydning for langsiktig utvikling av maritime kapasiteter

Forsvaret har et etterslep på vedlikehold, mangler i logistikken, for lav bemanning og kompetansemangler. Beredskap, klargjøringstider, størrelsen og utholdenheten på vårt forsvar er ikke tilfredsstillende. Dette er mangler man relativt raskt kan rette opp ved å fullfinansiere driften av Forsvaret.

Ved bærekraftig forvaltning av ressurser beskytter vi **havretten** slik at aktører ikke fristes til å utfordre våre interesser. Dette krever fornyelse av Kystvakten, og stabile rammer for driften.

Norge må ha egen kapasitet til å håndtere sikkerhetspolitiske kriser i våre **havområder**, for eksempel knyttet til skipsfart, petroleumsinstallasjoner, og våre øygrupper. Vi må kunne sette makt bak Kystvaktens suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse. Marinen må derfor ha havgående kapasitet innen luftvern-, overflate- og anti-undervannsbåtkrigføring, som har evne å eskalere for å sikre alliert støtte. Ubåter vil ha evne til å opprettholde stridssituasjonen over tid i et område med fiendtlig sjøkontroll.

Norge er avhengig av transport langs kysten (ofte kalt riksvei 1). Kontroll med **kysten** er en forutsetning for kontroll med Norskehavet, fastlandet, for mottak av forsterkninger og for etterforsyning i en krise/konflikt. I motsetning til allierte, med sine havgående kapasiteter, har vi erfaring og naturgitte forutsetninger for å ivareta kystkontroll. NATOs forsvarsplanlegging, lavspenning og nedrustning har ført til at allierte, og Norge har avvirket nesten all kapasitet for kystkontroll. Maritime spesialstyrker har og en særlig viktig rolle langs kysten, i gråsonen mellom fred og krig, og for å utnytte allierte kapasiteter i en konflikt.

Som mottakere av hjelp, må vi kunne understøtte våre allierte. Både dette og behovet for fremskutt tilstedeværelse, krever godt sikret **infrastruktur** og baser med høy beredskap og en logistikk som er godt integrert med totalforsvaret. Utdanning og bemanning må styrkes.

Oppsummert

Strategiske rammefaktorer er endret og allierte strategier innebærer fremskutt oppdemming mot Russland (og Kina). Allierte strategier innebærer samordning av aktivitet og arbeidsdeling mellom kapasiteter. SMS MARSTRAT vektlegger at Norge utvikler et sjømilitært forsvar som evner å håndtere kriser, eskalere for å involvere allierte, ivareta førstelinje forsvar og mottak av forsterkninger. Nasjonale oppgaver krever en robust kystvakt, og en havgående multirollekapasitet. Kontroll med fastlandet og Norskehavet forutsetter robuste kapasiteter for å kontrollere kysten. Kystkontroll krever JISR, luftvern, antioverflate- og antiundervannsbåtkapasitet, kapasitet til minelegging og mine mottiltak, logistikk og baser. Maritime spesialstyrker, maritime patruljefly og helikoptre, totalforsvaret og elementer i skipsfart og maritime næringer er også avgjørende styrkemultiplikatorer for kontroll med kysten. Endrede rammefaktorer krever justering på dette området i forhold til vårt utgangspunkt som inntil videre er Forsvarssjefens militærfaglige råd (FMR 2019), alternativ A. Strukturforslag er vedlagt.

Dokumentet er utarbeidet av Maritim Strategigruppe i Sjømilitære Samfund.